

Savonlinnan postitalo muuttui rakentamisvaiheessa 1954–56 virastotaloksi (arkkitehti Martti Melakari, Rakennushallitus). Virastotalo purettiin 2014. Kuva: Uuskuva, Museoviraston Kuvakokoelmat.

Valtion virastotalo - hyvinvointivaltion tunnusrakennus 1950-luvulta 1980-luvulle

Markus Manninen

Professori Olli Kivistä (1921–1999) on kuvailtu avoimeksi ja värikkääksi persoonaksi, jonka nimi heittää joko vahvaa ammatillista kunnioitusta tai vahvaa antipatiaa. Kivisen oma sukupolvi arvosti hänen töidensä laadukkuutta, mutta seuraavan sukupolven ympäristöarvojen näkökulmasta Kivisen työt näyttäytyivät jopa ympäristöririkoksena. Nykynuorta sukupolvea Kivisen suunnitelmien ehdottomuus ja eleganssi sen sijaan puhuttelevat retrohengessä.

Valtion virastotalot ovat tunnusomainen osa hyvinvointivaltion rakennuskantaa: keskushallinnon virastoissa suunniteltiin ja väliportaan sekä paikallishallinnon tiloissa valvottiin ja toteutettiin hyvinvointivaltion tavoitteita ja säädöksiä.

Virastotalojen rakentaminen oli valtakunnallinen ilmiö, jonka kulta-aika kesti 1950-luvulta 1970-luvulle. Talot heijastavat monin tavoin aikaansa, niiden käyttötarkoituksen, julkisen rakentamisen käytäntöjen, arkkitehtuurin ja rakennustekniikan, suunnittelunohjauksen ja rahoituksen osalta.

Virastotilojen tarve kuvaa hallinnon kehitystä eri ajankohtina. Ruotsin vallan aikana hallinto keskitettiin Tukholman lisäksi läänien pääkaupunkeihin, maaherrantaloihin. Autonomian aikana Suomi sai oman keskushallintonsa ja virastojärjestelmän, joka sijaitsi Helsingissä.

Autonomian ajan hallintojärjestelmä virastoinen säilyi peruspiirteiltään samanlaisena Suomen itsenäistymisen jälkeen. Valtionhallinto jakautui 1) keskushallintoon, eli valtioneuvostoon ja keskusvirastoihin, 2) väliportaan hallintoon, eli lääninhallitukseen ja piiriviranomaisiin, sekä 3) paikallis- hallintoon.

Pienillä paikkakunnilla valtionhallintoa edustivat ennen 1950-lukua lähinnä posti- ja poliisiviranomaiset. Hyvinvointivaltiokehitys toi verotoimistot ja työvoimatoimistot näiden rinnalle.

Eri virastot pyrittiin keskittämään valtion virastotaloihin kunnan koosta riippumatta.

Yhä useampi valtion virastotalo jää tyhjilleen, myydään tai puretaan. Se kertoo yhteiskunnan muutoksista ja valtionhallinnon supistuksista 1990-luvulta lähtien. Valtion virastotalo alkuperäisessä käytössään on harvinaistuva rakennustyyppi.

Käytettävyyssyistä virastotaloja käsittelevä artikkeli on jaettu osiin, joista tämä johdanto on ensimmäinen.

Kirjoittaja

Markus Manninen, arkkitehti SAFA. Virastotaloja käsittelevät artikkelit perustuvat hänen tutkimukseensa Valtion virastotalot 1809-1995.

Artikkeli on julkaistu 2020.